

TRIANDRIA

MONOGYNIA.

VALERIANA OFFICINALIS: floribus triandris; foliis omnibus pinnatis. *Oed. dan.*
510.

Planta narcotica, antispasmodica, sudorifera, diuretica, purgans est à LINNE. Narcotici aliquid cum aromate penetrante Celebr. DE CRANTZ adnotat. SPIELMANNUS refert, FABIIUM COLUMNAM virtutem hujus radicis ante-pilepticam in se ipso, et multis aliis expertam celebrare: eandem propriis observationibus confirmasse MARCHANT, CRUGER, LENTILIUM, SCHVCHMANNUM, SAUVAGES, SCOPOLI, ILLUSTRIS. L. B. à STÖRCK, TISSOTUM, HALLERUM. Qui ultimus eandem iis, quorum nervi nimis sensiles sunt quoque utilem esse vidit. ILLUSTRIS. L. B. à STÖRCK eam egregie ad fugandos vermes facere observavit. Ejusdem intus sumptæ vires oculos roborantes TABERNÆMONTANUS & STANTKE probant: huc usque SPIELMANNUS. A LINNE *Amæn. Acad. t. 7. p. 303.* afferit: drachmas duas radicis hujus in cerevisia secundaria, aut vino à plebe Angermanniæ decoqui, dum *ένω και κατω* purgare dicitur, quod sane indicat nimiam hic dosim propinari.

24 TRIANDRIA MONOGYNIA.

Radix hujus sub radicis Valerianæ minoris nomine in officinis asservatur.

VALERIANA PHU: floribus triandris; foliis caulinis pinnatis; radicalibus indivisis.

Qualitas, & vis antecedentis. In officinis PHU audit, habeturque Valerianæ majoris radix, & herba.

VALERIANA CELTICA: floribus triandris; foliis ovato-oblongis, obtusis, integerrimis. *Jacq. Vind.* 203. Folia 2. caulina linearia, obtusa. Flores verticillati.

Planta acris, aromatica, fragrans. Vim diureticam, & anthelminticam possidet. LINNE.

Officinæ plantæ hujus flores, & radices asservant.

Galenus inde urinam moveri, & Fluxiones viscerum medelam recipere asserit.

Hodie vix intus datur, nisi interdum ad balnea adhibetur. SPIELMANNUS: ubi HASSELQUISTIUM quoque referentem adducit, apud populos interioris Africæ, & Abyfiniæ, qui inde unguentum cosmeticum parant, adeo magnum Spicæ Celticæ usum esse, ut quot annis pro pretio 6000. thalerorum ex Germania per Venetias in Aegyptum mittatur.

TAMARINDUS INDICA. *Jacq. amer.* IO. z. IO.

„ Ufu compertum est, *inquit* CHRIST. A
„ COSTA, *Lib. aromat.* „ arboris hujus um-
„ bram

„ bram sub ea dormientibus non minus noxiam
 „ esse quam arboris Juglandis. „

Huic authoritati innixus arborem hanc venenatis adnumeravi plantis : hujus fructus in officinis usu venit, inter egregia purgantia ecoprotica, et ob sal essentielle acidum quo maxime abundat, putredini restitit.

CROCUS SATIVUS : spatha univalvi, radicali; corolla tubo longissimo.

Anodinam, exhilarantem, soporiferam, dementantem, pellentem, emenagogam in suo stigmate vim planta possidet. à LINNÉ.

Immoderatus ejus odor caput gravat, mentem turbat, sardonicus, apoplecticus, lethalis est. GALENO, FABRO, LINNÆO, BORELLO testantibus : internus Croci usus iisdem conditionibus idem : minori dosi exhilarans, majori sensus omnes sopiens, non aliter ac Vinum, & Opium. Cel. de CRANTZ. ZÜCKERT. *Mat. aliment. p. 196.* ait. „ Crocus largiori assumptus quantitate, soporiferus est, narcoticus, exæstuans, amentiam producens, risum incongruum, atque exorbitantes hæmorrhagias excitat. „

Vim ejus antispasmodicam omnis ætas confirmavit.

In nonnullis regionibus Crocus communissimum est aroma. Ob elegantem vero colorem; in arte tinctoria, & pictoria usu venit.

26 TRIANDRIA MONOGYNIA.

IRIS FLORENTINA: corollis barbatis; caule foliis altiore, sub bifloro; floribus sessilibus.

Expectorans, errhina, becchica, ecoprotica radix. LINN. DALE.

Hæc radix in officinis asservatur pollicem crassa, paulisper compressa, hinc inde tuberculis notata, intus flavescens, extus alba, saporis acris, leviter amaricans, odoris ad violas accedentis.

Recentis succus evidentem acrimoniam habet, hinc ad alvum ducendam post **DIOSCORIDEM** a multis Medicis adhibita fuit, atque medicamentis hydragogis adscripta. Exsiccata mitior evadit.

IRIS GERMANICA: corollis barbatis; caule foliis altiore, multifloro; floribus inferioribus pedunculatis.

Viribus diureticis, hydragogis, emenagogis, errhinis pollet. LINN. DALE.

Radicem acrem, quandoque ventriculum subvertere, alvum quandoque ducere, & absque his effectibus urinam movere, asserit Cel. de CRANTZ. Succus radicis expressus ad aquas hydropicorum educendas præcipue inserviebat, & ipsa radix LINNÆO in hoc casu specifica habetur. Flores macerati, & jam semi corrupti, cum Calce tractati, dant pulchre viridem colorem. *Onomat. Botan.*

In officinis Ireos nostratis radix prostat.

IRIS

TRIANDRIA MONOGYNIA. 27

IRIS PSEUDO-ACORUS: corollis imberbibus; petalis interioribus stigmatibus minoribus; foliis ensiformibus. *Oed. dan.* 494.

Radix quæ in officinis usuvenit, calefacit, exsiccat, attenuat. DALE.

Radicis hujus succum scopo hydragogo purgante recentiores adhibuerunt, nunc non est in usu ad purgandum, quia ut recte FALLOPIUS monet, meliora prostant medicamenta purgantia. WOLFF. *Act. Med. Berol.* RAMSEI, PLATER, observationes curatæ inde Hydropis adducunt; ETHMILLERUS lumbricos inde dejectos vidit; teste SPIELMANNO.

Radix hinc inde falso pro radice Calami aromatici substituta fuit.

Flores acrimonia quoque pollent; inserviunt ad colorem pulchre flavum parandum, uti radix cum Vitriolo Ferri nigrum constituit colorem. *Onomat. Botan.*

IRIS TUBEROSA: corollis imberbibus; foliis tetragonis.

Radices quæ in officinis prostant dulcescentis saporis, debile acrimoniæ vestigium post se relinquunt: coquendo in integrum fere solvuntur, & decoctum adeo mucilaginosum reddunt, ut meram mucilaginem crederes, difficillime nisi premendo per colatorium trajiciendam. Quod vim nostrarum radicum attinet, SPIELMANNUS nullam fidam observationem proflare ait, radices has alvum ducere; imo

ALPINUS testatur: Mulieres plures eas radices in modum Castanearum ut pingues evadant comedere, sine ulla alvi perturbatione. *Cel. de CRANTZ* recentes bulbos, & vomitum, & alvum movere, adultiores magis alterantes esse, asserit; nec dubium recentes radices evidentioribus pollere viribus, quas antiquæ per modicam acrimoniam, quam degustatæ post se relinquunt, illis olim infuisse denotant. An vero radices hæ sint Iridis tuberosæ bulbi, vel Colchici variegati, LINNÆUS, SPIELMANNUS aliique in dubio relinquunt. Imo SPIELMANNUS radices has ab Antiquorum radicibus, quæ sub nomine Hermodactilorum veniebant, differre ait: cum ipsa vox qua Veteres suas radices denominarunt, eas oblongas fuisse denotet; nam Hermodactili mercurii digitos ex græca significatione designant, nostræ autem radices rotundæ ut SPIELMANNUS, vel potius cordiformes, compressæ sunt.

DIGYNIA.

CYNOSURUS ECHINATUS: bracteis pinnato-paleaceis, aristatis. Racemus glomeratus, secundus. Bracteæ ad flores tantum exterius, alternatim pinnatæ, unifloræ; radiis in aristam desinentibus. Calyx bivalvis, biflorus, membranaceus, apice valde adtenuatus. Corolla

rolla bivalvis, apice exteriori Arista recta, stylus bifidus.

Celebris quatuor diversis dissertationibus, planta, plura circa hanc experimenta variasque observationes continentibus. Mediolani in LOMBARDIA AUSTRIACA, jussu & impensis AUGUSTISSIMÆ nostræ editis. Cum in correctionis domo plures consueto ægri observati fuere, ægritudinisque causa redundavit in panem ex granis plantæ hujus cum Secale commixtis confectum, MATERNA MARIÆ THERESIÆ PIETAS vel ad minima subditorum suorum incommoda sensibilissima, ægrorum miseris commota fuere, ac illico omni ex parte rei hujus seriatimque inquisitio decreta. Quid vero de planta hac per experimenta, tam diversis modis instituta conclusum, ex corollariis fundamentis experimentorum innixis in *Dissertatione Epistolari* JOANNIS AMBROSII SANGIORGIO *Pharmacopæi Mediolanensis*, VIRI in re Chemica, & Botanica versatissimi, lingua vernacula conscripta patebit. Vim nocivam glumæ, & externo granorum cortici præcipue inesse; licet ex integro compertum non sit ipsam medullarem granorum substantiam ab omni suspitione liberam: id certissimum, eam tenacem, digestioni difficilem, nutritioni ineptam esse.

30 TRIANDRIA DIGYNIA.

BROMUS SECALINUS: panicula patente; spiculis ovatis; aristis rectis, semi distinctis. *Jacq. Vind.*

BROMI species non nocent, neque hæc ullum damnum infert, si minori quantitati frumento sit admixta; quod si femina largiori copia farinæ admisceantur, narcoticam vim exerunt, & nigricantem reddunt panem, cujus massa post subactionem difficulter turgescere, & multo egere fermento dicitur **ZÜCKERT:** *Materia aliment.* Idem de **BROMO** arvensi laudatus *Auctor* intelligere vult.

LOLIUM PERENNE: spica mutica; spiculis compressis, multifloris. *Jacq. Vind.*

Herba olim in officinis exstiterat; cui vim ficcantem, adstringentem, alvum mensesque fistentem, urinam infrenantem, **DALE** attribuit.

LOLIUM TEMULENTUM: spica aristata; spiculis aristatis, compressis, multifloris. *Oed. dan. 160. Jacq. Vind.*

Planta hominibus æque ac animalibus venenata, ut equi, canes, fues, anseres, gallinæ, temulentæ, somnolentæ a granis plantæ hujus, five crudis, five alio modo præparatis, comestis, visæ sint. **GALENUS** *Libr. 6. simpl. & lib. 1. de aliment. facult.* Somnolentiam, Temulentiam, Vertiginem, & Amentiam a Lolio memorat: Idem ab hac causa Ulcerum
quo-

quoque meminit. CAMERARIUS Somnum, Temulentiam, Vertiginem etiam observavit. à LINNE *Amæn. Acad. 6. p. 185.* A Lolio Hordeo pro cerevisia conficienda immixto potatores scotomos, stultos, & temulentos reddi affirmat. Nonnulli ad spiritum frumenti conficiendum Lolium quoque addunt, in proportione ad reliqua adhibita, ut 8. ad 20.: tali modo reddunt spiritum magis inebriantem, sed & magis nocivum. ZÜCKERT in *Mat. aliment.* ait. „ Planta summe capiti & nervis infesta, temulentiam producit, anxietates præcordiales, plenarium virium lapsum, faciei ruborem, splendorem oculorum, cæcitatem, spasmos, frigus extremorum „ Multos funestos plantæ hujus effectus, recensent *Satyræ Medicorum Silesiacorum Acta Acad. N. C. & Commercium literarium Norinbergense.*

SEEGER *Dissertatio de Lolio temulento. Tubing. 1770.* ubi plura experimenta, & observationes circa hanc plantam institutæ. GUERIN *Dissert. de Vegetab. venenat. Alsatia. pag. 59. & sequent.* & Cl. GMELIN *Dissertatio de venenis*, ab eo qui plura de hac planta desiderat, consulenda est. Ad usus Medicos planta ab Antiquis adhibita fuit: externe grana in pulvem cocta, cataplasmatibus sub forma, vel aliis additis in emplastrum reducta, in ischiadicis, podagricis, pleuriticis doloribus applicabantur, quæ methodus nunc jure evuluit.

In usum alimentarem in annonæ penuria, certis cum cautelis semina duci quoque possunt; hoc est, farina seminum, cum farinis aliorum cerealium mixta, ad panem conficiendum absque sensibili sanitatis detrimento adhiberi valet: scilicet libero aeri grana exponendo, leniter eadem torrendo, adjiciendo farinæ alterius cerealis in majori proportione, coquendo cum aqua, & spumam frequenter abjiciendo, si non ex integro, pro majori saltem parte, innocua grana hæc illorumque farina evadet. Alii condimentorum additionem suadent, ut Cumini, Salis communis &c. Nonnulli pinguis consulunt, ut butyrum, lac, lardum, & similia.

Eadem grana similibus adhibitis cautelis BAUHINO affirmante, in columbarum, gallinarum, & ut nonnulli volunt, suum etiam alimentum cedere possunt; imo in annonæ caritate, in pane inde confecto, vim ejus perire à LINNÉ referente *Cel. de CRANTZ* testatur. *Idem Cla. GMELIN* affirmat, sed simul notat panem hunc non calidum sed refrigeratum comedendum esse, si dementantes lolii vires effugere animus est. Plura de his in *Onomat. Botan. Dissert. Cl. GMELIN* videri possunt: ubi insimul adnotatur, quantam operam Agricola adhibere debeat, ad grana sua ab his separanda; quæ adeo fructifera sunt, ut trium etiam annorum spatio sub terra delitescencia propululent fructusque producant; quæ sollicitè gra-

na feminationi destinata, ab his liberanda, cum cineribus clavellatis, vel saponariorum lixivio permiscenda; quam laboriose hunc in finem colendi agri, & pro re nata, Marga, aut Terra Calcarea addita corrigendi sunt.

Atque hæc fere tantum est, in toto graminum naturali ordine, venenata planta, quod maxima sapientissimi Numinis providentia factum est, ut plantarum, quæ humano generi in quotidianum alimentum cedere debent, paucissimæ sint, quæ noxias qualitates possideant. Nihilominus tamen variis vitiis cerealium grana subjacent sicque affecta sanitatem hominum, & animalium afficiunt; sic vitiata Avena venenum est, Temulentiam, & Amentiam inferens: *Cel. de CRANTZ.* Huc spectat ustilago Secalis, unde convulsio illa cerealis, quæ magnam certis annis exercet tyrannidem, ortum suum ducit: ustilago hæc, ut per experimenta *Illustriss. L. B. Ottonis de MÜNCKHAUSEN* ad oculum patet, nihil aliud est quam ova, unde animalcula polyposa excluduntur: his maxime inimicum idem *Illustriss. OBSERVATOR*, Salem muriaticum invenit; quare grana cerealia, antequam terræ committantur, cum lixivio Calcis, & Salis communis tractare, propria experientia edoctus suadet. Plura de his videri possunt. *Amœn. Acad. t. 6. dissert. de Mundo invisibili*, ubi *Illustriss. à LINNÉ*, ut sibi ab *Illustriss. AUCTORE* communicata habet, repetitis

34 TETRANDRIA MONOGYNIA.

experimentis de veritate rei convictus, exponit.

Similia plantarum vitia, cum accidentalialia sint, nec ipsi eorum substantiæ adscribi valeant, hujus loci recensere non est, hinc ea leviter tantum attigisse sufficiat.

T E T R A N D R I A
M O N O G Y N I A.

GLOBULARIA ALYPUM: caule fruticoso; foliis lanceolatis, tridentatis integrisque.

Herba violenter purgat, quæ in officinis quoque passim asservatur, & scopo purgante, dimidia foliorum Sennæ dosi, exhiberi potest. *Onom. Botan.* Decoctum, Lue venerea adfectis, magno cum successu propinari refert CLUSIUS, teste DALE.

D I G Y N I A.

CUSCUTA EUROPÆA: floribus sessilibus. *Oed. Dan. 199. Jacq. Vind.*

Planta amaricans, inodora, vim laxantem habet à LINNÆ. Hæc vis a Veteribus illi adscripta negligitur a Recentioribus, cum certiora purgantia prostant.

In officinis sub Epithymi nomine herba habetur.

HY-